

PREGLED I STATISTIKA SVIH ISTOČNIH CRKAVA

Jure Zečević, Zagreb

1. **Asirska crkva Istoka** (Nestorijanska crkva), oko 180.000 vjernika (rasprostranjenost vjernika: Irak, Iran, Sirija, Libanon, SAD, Indija, Australija); poglavar: Mar Denkha IV. Khanania (od 1976), Katolikos-Patrijarh Crkve Istoka (Teheran, Iran, Illinois, SAD), prihvaća prva dva sabora kao ekumenska. Mar Denkha IV. i papa Ivan Pavao II. potpisali su 11. IX. 1994. zajedničku izjavu o osobi Isusa Krista, čime je nakon petnaest stoljeća proglašena nepostojećom razlika u kristologiji za koju se mislilo da postoji nakon Efeškog sabora 431. (nestorijanizam).¹
2. **Staroistočne crkve** (ili Orijentalno-Pravoslavne crkve), prihvaćaju prva tri sabora kao ekumenska, svih pet Crkava jurisdikcijski su neovisne jedna o drugoj, ali su u punom sakramentalnom zajedništvu.
  - 2.1. **Koptsko-Pravoslavna crkva**, oko 8 milijuna vjernika (Egipat i dijaspora u Europi, na Bliskom istoku, Africi i SAD); poglavar: Papa Šenuda III. (od 1971), patrijarh Aleksandrije i Stolice Sv. Marka (Kairo, Egipat).
  - 2.2. **Sirsko-Pravoslavna crkva**, oko 250.000 vjernika (Sirija, Libanon, Turska, Izrael, Indija, Jordan, dijaspora); poglavar: Ignacije Sakka I. Ivas (od 1980), Sirsko-Pravoslavni patrijarh Antiohije i cijeloga Istoka (Damask, Sirija); u okviru ove Crkve je i Katolikat Istoka (Sirska jakobitska Pravoslavna crkva u Indiji) s oko milijun vjernika.
  - 2.3. **Armensko-Apostolska crkva**, oko 6 milijuna vjernika (Armenija, Irak, Iran, Indija, Bliski istok, SAD, Etiopija, Turska, Europa); poglavar: Katolikos Vasken I. Baldijan (od 1955), vrhovni Patrijarh-Katolikos svih Armenaca (Edžmiadzin, Armenija), te Katolikos Karekin II. Sarkissian (od 1983), Katolikos Cilicije (Artelias, Libanon). Armenska crkva ima još i Jeruzalemski Patrijarhat, čiji je poglavar patrijarh Karekin II. Kazandijan (od 1990).
  - 2.4. **Etiopsko-Pravoslavna crkva**, oko 16 milijuna vjernika (Etiopija, Jeruzalem); poglavar: patrijarh Abune Gebre-

---

¹ Podaci su uglavnom prema: D. W. Winkler, *Übersichtstabelle zu den Ostkirchen*, u: *Der christliche Osten*, Würzburg, br. 6/1994, str. 373-380. Oni se nerijetko znatno razlikuju od podataka u drugim izvorima (npr. *Handbuch der Ostkirchenkunde*, Düsseldorf 1984, ili u dvogodišnjaku *Orthodoxia* 1994. koji izdaje "Ostkirchliches Institut Regensburg"), ili pak u knjizi J. Kolarića, *Pravoslavní*, Zagreb 1985), djelomično jer se činjenično stanje izmijenilo, a djelomično jer se podaci o navedenim kršćanskim zajednicama ne navode prema jurisdikcijskoj pripadnosti, nego po drugim kriterijima, npr. prema pripadnosti pojedinom obredu.

-Yohannis (od 1992), patrijarh Etiopske Pravoslavne crkve (Adis Abeba, Etiopija).

2.5. **Malankarska Sirsko-Pravoslavna crkva u Indiji**, oko milijun vjernika (Indija); poglavar: Baselios Mar Toma II. Mathews (od 1991), Katolikos Istoka i Apostolske Stolice Sv. Tome (Kottayam, Kerala).

3. **Pravoslavna crkva**, prihvaća prvih sedam sabora kao ekumenske; uz četiri stara istočna patrijarhata poslije nastaju *autokefalne* (jurisdikcijski samostalne, ali u vjeri, liturgiji, te kanonskoj i duhovnoj predaji u jedinstvu jedne s drugima) i *autonomne* Crkve (posebne, ali u većoj ili manjoj mjeri jurisdikcijski ovisne o Crkvi-Majci).

3.1. **Ekumenski carigradski patrijarhat**, oko 3,5 milijuna vjernika (Turska, Grčka, SAD, Zapadna Europa, Australija); autokefalni poglavar: patrijarh Bartolomej I. (od 1991), nadbiskup Carigrada, Novog Rima i Ekumenski patrijarh (Carigrad, Turska). U okviru Ekumenskog patrijarhata nalaze se i: Karpato-Ruska pravoslavna crkva, Ukrajinska pravoslavna crkva Amerike i Kanade, Ruska pravoslavna nadbiskupija Zapadne Europe i Albanska pravoslavna biskupija Amerike.

3.2. **Aleksandrijski patrijarhat**, oko 350.000 vjernika (Egipat, Afrika); autokefalni poglavar: Papa Partenios III. (od 1987), patrijarh Aleksandrije i cijele Afrike (Aleksandrija, Egipat).

3.3. **Antiohijski patrijarhat**, oko 750.000 vjernika (Libanon, Sirija, Irak, Iran, SAD, Australija); autokefalni poglavar: patrijarh Ignacije IV. Hazim (od 1979), patrijarh Antiohije i cijeloga Istoka (Damask, Sirija).

3.4. **Jeruzalemski patrijarhat**, oko 260.000 vjernika (Izrael, Jordan); autokefalni poglavar: patrijarh Diodros I. Karivalis (od 1981), Grko-Pravoslavni patrijarh Jeruzalema (Jeruzalem).

3.5. **Patrijarh Moskve i čitave Rusije**, oko 50 milijuna vjernika (Rusija, dijaspora); autokefalni poglavar: patrijarh Aleksej II. (od 1990), patrijarh Moskve i cijele Rusije (Moskva, Rusija).

3.6. **Srpski patrijarhat**, oko 8 milijuna vjernika (SR Jugoslavija, Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Slovenija, Zapadna Europa, SAD, Kanada, Australija); autokefalni poglavar: Patrijarh Pavle I. (od 1990), Nadbiskup pečki, Metropolit beogradski i karlovački i Patrijarh srpski (Beograd, Srbija).

3.7. **Rumunjski patrijarhat**, oko 19,8 milijuna vjernika (Rumunjska, Zapadna Europa, Sjeverna Amerika); autokefalni poglavar: patrijarh Teokrist I. (od 1986), patrijarh Rumunjske pravoslavne crkve, nadbiskup Bukurešta (Bukurešt, Rumunjska).

- 3.8. **Bugarski patrijarhat**, oko 8 milijuna vjernika (Bugarska, Europa, SAD, Kanada); autokefalni poglavar: patrijarh Maksim (od 1971), metropolit Sofije i patrijarh cijele Bugarske (Sofija, Bugarska).
- 3.9. **Gruzijski patrijarhat**, oko 3 milijuna vjernika (Gruzija); autokefalni poglavar: Katolikos Ilija II. (od 1977), Katolikos-Patrijarh Gruzije i metropolit Tbilisija (Tbilisi, Gruzija).
- 3.10. **Ciparska pravoslavna crkva**, oko 442.000 vjernika (Cipar), autokefalni nadbiskup: Krizostomos (od 1977); nadbiskup Nove Justinijane i cijeloga Cipra (Nikozija, Cipar).
- 3.11. **Grčka pravoslavna crkva**, oko 10 milijuna vjernika (Grčka osim Krete, Atosa i otočja Dodekanes); autokefalni poglavar; nadbiskup Serafim Tikas (od 1974), nadbiskup Atene i cijele Grčke (Atena, Grčka).
- 3.12. **Poljska pravoslavna crkva**, oko milijun vjernika (Poljska), autokefalni poglavar: metropolit Vasilij (od 1970), metropolit Varšave i cijele Poljske (Varšava, Poljska).
- 3.13. **Albanska pravoslavna crkva**, oko 160.000 vjernika (Albanija); autokefalni poglavar: nadbiskup Anastazios Yannulatos (od 1992), metropolit Tirane i cijele Albanije (Tirana, Albanija).
- 3.14. **Pravoslavna crkva u Češkoj i Slovačkoj**, oko 55.000 vjernika (Češka i Slovačka); status diskutabilan, poglavar: nadbiskup Dorotej Filip (od 1964), metropolit Praga, nadbiskup Češke i Slovačke (Prag, Češka).
- 3.15. **Pravoslavna crkva u Americi**, oko milijun vjernika (Sjeverna Amerika), status diskutabilan, poglavar: metropolit Teodozije (od 1977), nadbiskup Washingtona, metropolit cijele Amerike i Kanade (New York, SAD).
- 3.16. **Sinajska pravoslavna crkva (Samostan Sv. Katarine)**, oko 900 vjernika (Sinaj, Egipat); autonomna u okviru Jeruzalemskog patrijarhata, poglavar: nadbiskup Damianos (od 1973), opat Samostana Sv. Katarine, nadbiskup Sinaja, Farana i Raitha (Kairo, Egipat).
- 3.17. **Finska pravoslavna crkva**, oko 52.500 vjernika (Finska); autonomna u okviru Ekumenskog patrijarhata, poglavar: nadbiskup Johannes Rinne (od 1987), nadbiskup Karelje i cijele Finske (Kuopio, Finska).
- 3.18. **Japanska pravoslavna crkva**, oko 25.000 vjernika (Japan); autonomna u okviru moskovskog patrijarhata, poglavar: metropolit Teodozije (od 1972), nadbiskup Tokija i metropolit cijeloga Japana (Tokio, Japan).
- 3.19. **Kineska pravoslavna crkva**, oko 10.000 vjernika (Kina), autonomna u okviru moskovskog patrijarhata.

4. Pravoslavna crkva: Crkve čiji je kanonski status iregularan, tj. nije priznat od strane cjelokupnog pravoslavlja

- 4.1. **Starovjerci**, oko 2,5 milijuna vjernika (Rusija, SAD, Kanada).
- 4.2. **Rusko-pravoslavna crkva izvan Rusije**, oko 150.000 vjernika (Sjeverna i Južna Amerika, Zapadna Europa, Australija, Rusija); poglavar: metropolit Vitaly (od 1986), primas Ruske pravoslavne crkve izvan Rusije (New York, USA).
- 4.3. **Autokefalna Ukrajinsko-pravoslavna crkva**, oko 255.000 vjernika (Ukrajina, SAD, Kanada, Zapadna Europa); poglavar: metropolit Vladimir (od 1993), metropolit Ukrajinske pravoslavne crkve (South Bound Book, New Jersey).
- 4.4. **Autokefalna Bjelorusko-pravoslavna crkva**, oko 140.000 vjernika (dijspora); poglavar: nadbiskup Mihael Maciukevich (Toronto, Kanada), te metropolit Iziastan Brucki (Brooklyn, SAD).
- 4.5. **Makedonska pravoslavna crkva**, oko 1,2 milijuna vjernika (Makedonija, Sjeverna Amerika, Australija); poglavar: nadbiskup Mihael (od 1994), nadbiskup Ohridski i Makedonski (Skopje, Makedonija);
- 4.6. **Starokalendarska pravoslavna crkva u Grčkoj**, oko 200.000 vjernika (?) (Grčka, SAD, Kanada, Zapadna Europa).
- 4.7. **Starokalendarska pravoslavna crkva u Rumunjskoj**, oko 500.000 vjernika (?) (Rumunjska); poglavar: metropolit Vlasie (od 1992) (Slatioara, Rumunjska).

5. Katoličke istočne Crkve koje su u jedinstvu s Rimokatoličkom crkvom:

- 5.1. **Maronitsko-Katolička crkva**, oko 3,3 milijuna vjernika (Libanon, Sirija, Cipar, Egipat, Brazil, SAD, Kanada, Australija); poglavar: patrijarh Nasrallah Pierre Sfeir, patrijarh Antiohije i Maronita (od 1986, Bkerke, Libanon).
- 5.2. **Italo-Albanska katolička crkva**, ima dvije biskupije istoga ranga: Lungro (Kalabrija) i Piana degli Albanesi (Sicilija) s oko 62.000 vjernika (Južna Italija).
- 5.3. **Katoličke istočne Crkve nastale od Asirske crkve**
  - 5.3.1. **Kaldejsko-Katolička crkva**, oko 634.000 vjernika (Irak, Iran, Sirija, Libanon, Turska, Izrel, Egipat, Francuska, SAD); poglavar: patrijarh Rafael I. Bidavid (od 1989), patrijarh Babilona i Kaldejaca (Bagdad, Irak).
  - 5.3.2. **Siro-Malabarsko-Katolička crkva**, oko 3 milijuna vjernika (Indija, naročito Kerala); poglavar: kardinal Antun Padiyara (od 1985), metropolit od Emakulama, a od 1993. poglavar ove Crkve (Emakulam, Indija).

5.4. **Katoličke istočne Crkve nastale od staroistočnih Crkava**

- 5.4.1. **Koptsko-Katolička crkva**, oko 182.000 vjernika (Egipat); poglavar: patrijarh Stjepan II. Ghattas (od 1986), patrijarh Aleksandrije i Kopta (Kairo, Egipat).
- 5.4.2. **Armensko-Katolička crkva**, oko 158.000 vjernika (Libanon, Sirija, Irak, Turska, Egipat, Iran); poglavar: patrijarh Jean Pierre XVIII. Kasparian (od 1982), patrijarh Cilicije i Armenaca (Beirut, Libanon).
- 5.4.3. **Sirsko-Katolička crkva**, oko 104.000 vjernika (Libanon, Sirija, Irak), poglavar: Ignacije Antun II. Hayek (od 1968), patrijarh Antiohije i Siraca (Beirut, Libanon).
- 5.4.4. **Etiopsko-Katolička crkva**, oko 133.000 vjernika (Etiopija, Eritreja), poglavar: kardinal Paulos Tzadua (od 1977), nadbiskup Adis Abebe i Etiopljna (Adis Abeba, Etiopija).
- 5.4.5. **Siro-Malankarsko-katolička crkva**, oko 296.000 vjernika (Indija, naročito Kerala); poglavar: nadbiskup Benedikt Mar Gregorios Thangalathil (od 1955), metropolit Trivandrumai Siro-Malankaraca (Trivandum, Indija).

5.5. **Katoličke istočne Crkve bizantskog obreda**

- 5.5.1. **Melkitsko-Katolička crkva**, oko 1,1 milijun vjernika (Sirija, Libanon, Izrael, Egipat, Jordan, Amerika, Europa, Australija); poglavar: patrijarh Maksim V. Hakkim (od 1967), Grko-katolički patrijarh Antiohije i cijeloga Istoka, Jeruzalema i Aleksandrije (Damask, Sirija).
- 5.5.2. **Ukrajinsko-Katolička crkva**, oko 4,9 milijuna vjernika (Ukrajina, SAD, Kanada, Brazil, Argentina, Australija, Zapadna Europa); poglavar: kardinal Miroslav Ivan Lubachivsky (od 1984), Veliki nadbiskup Lvova i Ukrajinaca (Lvov, Ukrajina).
- 5.5.3. **Rutensko-Katolička crkva**, oko 511.000 vjernika (Ukrajina, SAD); poglavar: biskup Ivan Semedi, biskup Mukačeva (Uzhorod, Ukrajina).
- 5.5.4. **Rumunjsko-Katolička crkva**, oko 1,8 milijuna vjernika (Rumunjska, SAD, Kanada); poglavar: Aleksandru Todea (od 1990), nadbiskup Fagarasa i Alba Julije (Blaj, Rumunjska).
- 5.5.5. **Grko-Katolička crkva**, oko 2.350 vjernika (Grčka, Turska); poglavar: biskup Anarghyros Printesis (od 1975), apostolski egzarh grko-katolika bizantskoga obreda (Atena, Grčka).
- 5.5.6. **Grko-katolici na području bivše Jugoslavije**, oko 49.000 vjernika, poglavar: biskup Slavomir Miklovš (od 1983), biskup križevački (Zagreb, Hrvatska).
- 5.5.7. **Bugarsko-Katolička crkva**, oko 25.000 vjernika (Bugarska); poglavar: biskup Metodije Dimitrov Stratjev (od 1971),

apostolski egzarh katolika bizantsko-slavenskog obreda u Bugarskoj (Sofija, Bugarska).

- 5.5.8. **Slovačko-Katolička crkva**, oko 430.000 vjernika (Slovačka, Češka, Kanada); poglavar: biskup Jan Hirka (od 1989), biskup Prešova i katolika bizantskog obreda (Prešov, Slovačka).
- 5.5.9. **Mađarsko-Katolička crkva**, oko 280.000 vjernika (Mađarska); poglavar: biskup Szilard Keresztes (od 1988), biskup Hajdudoroga i apostolski administrator Miskole (Nyiregyhaza, Mađarska).

ÜBERSICHTSTABELLE ZU DEN OSTKIRCHEN

Zusammenfassung

Dieser Beitrag bringt eine Übersicht aller Ostkirchen und die wichtigsten Informationen über die jeweilige Kirche: den üblichen Namen der Kirche, die Anzahl der Gläubigen wie auch Länder und Gebiete ihrer Verbreitung, den Namen und den Titel des Oberhauptes sowie das Jahr seiner Installation zum Oberhaupt. Diese Informationen in kroatischer Sprache wurden meistens der "Übersichtstabelle zu den Ostkirchen" entnommen, die D. W. Winkler in der Zeitschrift "Der christliche Osten" Nr. 6/1994 veröffentlicht hat, die teilweise an den gegenwärtigen Zustand angepaßt wurden.